Llywodraeth Cymru
Welsh Government

DEDDF DIOGELU'R AMGYLCHEDD (CYNHYRCHION PLASTIG UNTRO) (CYMRU) 2023

Canllawiau ar gyfer gwaharddiadau a chyfyngiadau ar blastig untro yng Nghymru

CYNULLEIDFA

Mae'r ddogfen ganllaw ddrafft hon wedi'i chynllunio ar gyfer busnesau a sefydliadau y bydd angen iddynt gydymffurfio â gwaharddiadau o dan Ddeddf Diogelu'r Amgylchedd (Cynhyrchion Plastig Untro) (Cymru) 2023.

TROSOLWG

Mae'r ddogfen hon yn darparu canllawiau statudol ar gyfer Deddf Diogelu'r Amgylchedd (Cynhyrchion Plastig Untro) (Cymru) 2023 (y Ddeddf).

Gwneir y canllawiau hyn o dan adran 2(3) o'r Ddeddf, sy'n rhoi dyletswydd ar Weinidogion Cymru i baratoi a chyhoeddi canllawiau ar:

(a) y cynhyrchion plastig untro a waherddir o dan y Ddeddf; a

(b) cymhwyso unrhyw esemptiadau a restrir yng ngholofn 2 o'r Tabl ym mharagraff 1 o'r Atodlen i'r Ddeddf.

CAMAU I'W CYMRYD

Bydd angen i fusnesau a sefydliadau roi'r gorau i gyflenwi'r cynhyrchion sydd wedi'u gwahardd a nodir yn y Ddeddf erbyn y dyddiadau a restrir. Nid yw hynny'n golygu na allwch ddechrau gwneud paratoadau ar gyfer y gwaharddiadau os ydych am wneud hynny.

Dylid cyfeirio ymholiadau am y ddogfen hon at:

Ansawdd yr Amgylchedd Lleol
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

e-bost: **singleuseplastic@llyw.cymru**

OGL © Hawlfraint y Goron 2023, Llywodraeth Cymru, WG48695, ISBN digidol 978-1-83504-908-2
Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg

Cynnwys

2 Gwaharddiadau ar blastig untro yng Nghymru

6 Beth yw'r troseddau o dan y Ddeddf?

7 Sut rydw i'n cydymffurfio â'r gwaharddiadau?

8 A oes unrhyw esemptiadau?

9 Pam rydym wedi ychwanegu esemptiadau?

10 Beth yw'r opsiynau amgen i blastig untro?

12 Cefnogaeth i fusnesau

13 Atodiad A. Diffiniadau

16 Atodiad B. Disgrifiad o'r Deunyddiau

17 Atodiad C. Gwaredu cynhyrchion

Gwaharddiadau ar blastig untro yng Nghymru

Pam rydym yn gwahardd cynhyrchion plastig untro?

Mae tystiolaeth a gasglwyd o arolygon sbwriel traeth yn dangos mai plastig yw'r math mwyaf cyffredin o ddeunydd sbwriel sy'n cael ei ganfod ar draethau Cymru. Er ei bod yn anodd gwybod weithiau o le mae'r plastig hwn wedi dod, fel arfer mae'n gysylltiedig â chynhyrchion y mae pobl yn eu defnyddio i fwyta ac yfed "wrth fynd". Gan fod y cynhyrchion hyn yn aml yn cael eu darparu i bobl am bris isel, neu am ddim, maen nhw fel arfer yn cael eu taflu i ffwrdd yn ddifeddwl, a gall hyn achosi niwed i fywyd gwyllt a'n hamgylchedd. Mae eraill yn cael eu gwaredu yn y ffordd anghywir i lawr y toiled, er enghraifft ffyn cotwm.

Er mwyn helpu i atal y difrod amgylcheddol hwn, mae llawer o gymunedau a busnesau ledled Cymru eisoes wedi dechrau troi eu cefnau ar blastig untro diangen. Nod ein gwaharddiadau yw adeiladu ar y cam hwn ac atal y llif o blastigau niweidiol i'n hamgylchedd. Mae Llywodraeth Cymru eisiau symud ein cymdeithas ymlaen oddi wrth y diwylliant gwastraffus hwn ac annog pobl i ailddefnyddio cynhyrchion lawer mwy er mwyn helpu i leihau lefel y gwastraff sy'n cael ei gynhyrchu. Ein nod yw creu Cymru fwy cynaliadwy, un rydym yn falch o'i throsglwyddo i genedlaethau'r dyfodol.

Sut rydym yn gwahardd cynhyrchion untro yng Nghymru?

Er mwyn helpu Gweinidogion Cymru i fynd i'r afael a llygredd plastig, pasiwyd Deddf Diogelu'r Amgylchedd (Cynhyrchion Plastig Untro) (Cymru) 2023 (y Ddeddf) gan Senedd Cymru ar 6 Rhagfyr 2022. Mae'r Ddeddf yn cynnwys tabl sy'n rhestru nifer o gynhyrchion plastig untro sy'n cael eu taflu'n sbwriel yn aml ac sydd i'w gwahardd yng Nghymru (ar wahân i esemptiadau penodol). Mae'r canllawiau hyn yn cynnwys manylion pa gynhyrchion sydd wedi'u cynnwys a'r hyn sydd angen ei wneud i gydymffurfio â'r gyfraith pan ddaw i rym.

Bydd y Ddeddf hefyd yn caniatáu i Weinidogion Cymru ychwanegu cynnyrch plastig untro eraill at y rhestr hon os oes angen gweithredu er mwyn mynd i'r afael â difrod amgylcheddol a achosir gan gynhyrchion plastig untro eraill sy'n dod o fewn y diffiniadau yn Adran 1 y Ddeddf. Gwneir hynny drwy gyflwyno rheoliadau newydd a bydd ymgynghoriad cyhoeddus yn cael ei gynnal cyn i unrhyw newidiadau gael eu gwneud.

Beth sy'n cael ei wahardd a phryd?

Ar hyn o bryd mae'r Ddeddf yn cwmpasu 10 o gynhyrchion plastig untro penodol a'r cynhyrchion plastig untro hynny sydd wedi'u gwneud o blastig ocso-ddiraddiadwy. Er mwyn sicrhau bod gan fusnesau, sefydliadau a'r cyhoedd ddigon o amser i baratoi ar gyfer y gwaharddiadau hyn, rydym yn eu cyflwyno fesul cam. Amlinellir manylion y camau hyn a'r cynhyrchion sy'n cael eu gwahardd ym mhob un o'r camau hynny yn y canllawiau isod.

GWAHARDDIADAU CAM 1

o 30 Hydref 2023

Bydd cyflenwi'r cynhyrchion plastig untro a restrir isod yn cael ei wahardd yng Nghymru.

Platiau plastig untro

Cytleri plastig untro

Troyddion diodydd plastig untro

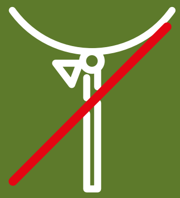

Ffyn plastig ar gyfer balŵns

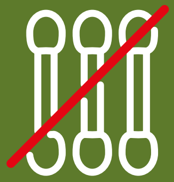

Ffyn cotwm plastig untro

Cynwysyddion bwyd tecawê sydd wedi'u gwneud o bolystyren ymestynedig neu bolystyren allwthiedig

Cwpanau wedi'u gwneud o bolystyren ymestynedig neu bolystyren sbwng allwthiedig

Gwellt yfed plastig untro*

*gydag esemptiadau i bobl y mae eu hangen arnynt er mwyn bwyta ac yfed yn ddiogel ac yn annibynnol.

GWAHARDDIADAU CAM 2

Ar hyn o bryd mae gwaith yn mynd rhagddo i baratoi ar gyfer gwahardd bagiau siopa plastig untro, caeadau cwpanau a chaeadau cynwysyddion bwyd wedi'u gwneud o bolystyren a chynhyrchion plastig wedi'u gwneud o blastig ocso-ddiraddiadwy. Gan y bydd rhai o'r gwaharddiadau hyn yn gofyn am newidiadau i'r rheoliadau presennol ac amser ychwanegol i fusnesau a sefydliadau ddod o hyd i ddewisiadau amgen, ni fydd y cynhyrchion hyn yn cael eu gwahardd yng ngham un ar 30 Hydref 2023.

Rydym yn disgwyl i'r gwaharddiadau hyn gael eu cyflwyno erbyn **Gwanwyn 2026**.

Bydd canllawiau yn cael eu cyhoeddi cyn i'r gwaharddiadau ddod i rym ar gyfer y cynhyrchion hyn.

Beth mae gwaharddiad yn ei olygu?

Mae'n golygu na fyddwch yn cael gwerthu na rhoi am ddim, i ddefnyddiwr yng Nghymru, unrhyw un o'r cynhyrchion plastig untro a ddisgrifir yn y canllawiau hyn, oni bai bod esemptiad.

A fydd gwaharddiadau pellach yn y dyfodol?

Bydd. Bwriad Llywodraeth Cymru yw cynyddu'r math o gynhyrchion plastig untro a fydd yn cael eu gwahardd yng Nghymru. Rydym yn anelu at wahardd bagiau plastig unotro, caeadau polystyren ar gyfer diod a chynwysyddion bwyd a chynhyrchion wedi'u creu o blastig ocso-ddiraddadwy erbyn Gwanwyn 2026. Byddwn yn cyhoeddi canllawiau ynghylch y gwaharddiadau hyn cyn iddynt gael eu cyflwyno.

Mae'r Ddeddf hefyd yn caniatáu i Weinidogion Cymru ychwanegu at y rhestr hon os oes angen gweithredu er mwyn mynd i'r afael â difrod amgylcheddol a achosir gan gynhyrchion plastig untro eraill. Bydd angen gwneud unrhyw newidiadau drwy gyflwyno rheoliadau newydd a bydd hyn yn cynnwys ymgynghoriad cyhoeddus. Mae'n ofynnol i Weinidogion Cymru adrodd ar eu hystyriaethau yn flynyddol cyn gwneud unrhyw newidiadau.

A yw cynhyrchion untro di-blastig yn cael eu gwahardd hefyd?

NI fydd y gwaharddiad yn berthnasol i gynhyrchion sydd wedi'u cynnwys yn y canllawiau hyn sydd wedi'u gwneud o fathau eraill o ddeunyddiau, er enghraifft cytleri pren neu ffyn cotwm gyda bonyn cardbord.

Fodd bynnag, bydd y gwaharddiad **yn** berthnasol os yw'r cynnyrch amgen di-blastig wedi'i **orchuddio, ei leinio neu ei lamineiddio â phlastig**. Er enghraifft, bydd plat untro wedi'i wneud o bapur wedi'i orchuddio neu ei leinio â haen o blastig yn cael ei wahardd.

Pa fath o blastig sy'n cael ei gynnwys yn y gwaharddiad?

Gellir dod o hyd i fanylion am y mathau o blastig sydd wedi'u cynnwys yn y gwaharddiad ar y 10 cynnyrch plastig untro penodol yn **Atodiad A** (Tudalen 14). Er y bydd y rhan fwyaf o gynhyrchion plastig untro sy'n cael eu gwahardd wedi'u gwneud o blastig **"synthetig"** traddodiadol (plastig sy'n deillio o olew crai, nwy naturiol neu lo), mae'r Ddeddf yn caniatáu i gynhyrchion a wneir o fathau eraill o blastig untro gael eu cynnwys hefyd. Gall hyn gynnwys:

- **plastigau bio** sy'n disodli'n uniongyrchol gynnyrch cyfatebol a wnaed gyda thanwydd ffosil, gan fod ganddynt yr un strwythur cemegol a phriodweddau.
- Plastigau y **gellir eu compostio** sydd wedi'u gwneud o danwydd ffosil lle mae risg i'r plastig halogi'r ffrwd ailgylchu. Yn aml, mae angen amodau penodol arnynt cyn iddynt ddiraddio (weithiau dim ond yn rhannol y maen nhw'n diraddio a gall hyn arwain at ficroblastigau) a gall eu prosesau gweithgynhyrchu ddefnyddio cemegau gwenwynig.

Y rheswm am hyn yw y gall rhai plastigau bio a phlastigau y gellir eu compostio achosi problemau, er eu bod yn cael eu marchnata'n aml fel opsiwn ecogyfeillgar.

I bwy y mae'r gwaharddiad yn berthnasol?

Mae'r gwaharddiad yn berthnasol i gyflenwi cynhyrchion untro i ddefnyddwyr yng Nghymru ac mae'n effeithio ar bob busnes a sefydliad, ac unrhyw berson sy'n berchen ar fusnes, yn ei reoli neu sydd â rheolaeth sylweddol dros y busnes, y sefydliiad neu'r ymgymeriad fel:

- Corff corfforaethol (busnes neu gwmni)
- Partneriaeth
- Person sy'n unig fasnachwr
- Corff llywodraethol neu ddarparwr gwasanaethau cyhoeddus arall (Er enghraifft ysgol neu gyngor)
- Elusen, clwb, syndicet neu sefydliad gwirfoddol.

NID yw'r gwaharddiad yn berthnasol i gyflenwi'r cynhyrchion hyn rhwng busnesau neu sefydliadau. Er enghraifft, gall cyfanwerthwr barhau i gyflenwi gwellt plastig untro i fwyty (gweler manylion am esemptiadau isod).

Dyma enghreifftiau o'r rhai y bydd angen iddynt roi'r gorau i gyflenwi cynhyrchion plastig untro i ddefnyddwyr (os nad oes esemptiadau):

- Busnesau lletygarwch a manwerthu – Er enghraifft, caffis, bariau, bwytai, gwestai, siopau tecawê, archfarchnadoedd, siopau ar-lein, masnachwyr marchnad, gwerthwyr ar-lein, gweithredwyr stondinau bwyd, sinemâu a/neu wyliau.
- Sefydliadau a chwmnïau dielw – Er enghraifft, ysgolion, elusennau, cyrff llywodraethol, gwasanaethau cymunedol, gwasanaethau iechyd a/neu glybiau chwaraeon.

Beth yw'r troseddau o dan y Ddeddf?

Pan ddaw'r gwaharddiadau i rym, yng Nghymru, bydd gwneud y canlynol yn drosedd:

- Cyflenwi neu gynnig cyflenwi unrhyw un o'r cynhyrchion plastig untro sydd wedi'u gwahardd (gan gynnwys eu cyflenwi yn rhad ac am ddim) i ddefnyddwyr yng Nghymru, oni bai bod esemptiad (mae manylion am y rhain ar gael isod)
- Arddangos unrhyw un o'r cynhyrchion plastig untro sydd wedi'u gwahardd (gan gynnwys gwellt yfed) neu ganiatáu i gwsmeriaid helpu eu hunain iddynt
- Rhwystro yn fwriadol swyddog awdurdod lleol (Cyngor) pan fydd yn cynnal archwiliad o'ch safle.

Deall beth fydd y gyfraith yng Nghymru

Mae busnesau a sefydliadau'n atebol am unrhyw droseddau a gyflawnir gan eu cyflogai/cyflogeion. Felly, cyfrifoldeb busnesau neu sefydliadau yw sicrhau bod y rhai sy'n gweithio iddynt yn deall pa gynhyrchion plastig untro sy'n cael eu gwahardd ac a oes unrhyw esemptiadau ar waith.

NID yw meddu ar gynhyrchion plastig untro sydd wedi'u cynnwys yn y gwaharddiadau yn drosedd. Cyflawnir y drosedd **dim ond** pan gyflenwir y cynhyrchion i ddefnyddiwr yng Nghymru neu pan gynigir y nwyddau i'w cyflenwi ar safleoedd yng Nghymru.

Mae yn drosedd i fusnesau neu sefydliadau drefnu bod y cynnyrch yn cael ei ddanfon i ddefnyddiwr mewn cyfeiriad yng Nghymru, hyd yn oed os yw'r busnes y tu allan i Gymru.

NI fydd prynu cynnyrch sydd wedi'i wahardd neu ei gyfyngu pan fyddwch y tu allan i Gymru yn drosedd.

NID yw'r drosedd yn berthnasol i unigolion sy'n cyflenwi cynhyrchion i unigolion eraill. Er enghraifft, ni fydd yn drosedd rhoi plât plastig untro i aelod o'ch teulu os oes gennych chi un gartref. Mae'r gwaharddiad yn bwriadu tynnu'r cynhyrchion hyn o'r gadwyn gyflenwi cyn iddynt gyrraedd y defnyddiwr.

Bydd y gwaharddiadau'n cael eu gorfodi gan yr awdurdodau lleol (cynghorau) ac mae ganddynt bwerau i fynd i mewn i safle a'i archwilio, gwneud pryniannau prawf a mynd â nwyddau sydd wedi'u gwahardd oddi yno.

Os byddwch yn cyflawni trosedd, efallai y byddwch yn ymddangos gerbron Llys Ynadon ac os cewch eich canfod yn euog, gall y Llys osod dirwy ddiderfyn. Fel arall, efallai y byddwch yn destun cosbau sifil.

Sut rydw i'n cydymffurfio â'r gwaharddiadau?

Dylai busnesau a sefydliadau gymryd camau nawr i ddechrau cynllunio ar gyfer y gyfraith newydd drwy ddilyn y cyngor isod.

O 30 Hydref 2023:

- Rhoi'r gorau i ddarparu cynhyrchion plastig untro sydd wedi'u gwahardd i gwsmeriaid
- Sicrhau bod staff yn ymwybodol o'r gwaharddiadau ac yn cydymffurfio â'r gyfraith. Dylid darparu hyfforddiant i'w helpu i ddeall effaith y gyfraith newydd ar eu gwaith
- Dweud wrth gwsmeriaid am y newidiadau hyn
- Os oes gennych gynhyrchion plastig untro ar ôl i'r gwaharddiadau ddod i rym, siaradwch â chyflenwyr, eich cyngor lleol neu gymdeithas fasnach am sut i'w hailgylchu
- Unwaith y bydd y gwaharddiadau mewn grym, bydd busnesau a sefydliadau'n gyfrifol am dalu unrhyw gostau i ailgylchu neu waredu'r stoc sydd ar ôl.

A oes unrhyw esemptiadau?

Mae'r Ddeddf yn rhoi'r gallu i Weinidogion Cymru gynnwys esemptiadau rhag y gwaharddiadau, os nodwyd bod angen neu os oes pryder penodol. Mae hyn yn cynnwys y gallu hefyd i ddileu neu ddiwygio esemptiadau presennol pe bai angen newid o'r fath.

Mae manylion yr esemptiadau presennol wedi'u darparu isod. Sylwch y bydd manylion am esemptiadau mewn perthynas â bagiau siopa plastig untro yn cael eu cynnwys unwaith y bydd y gwaharddiadau hynny'n dod i rym.

Cynnyrch Plastig Untro	Esemptiad
Gwellt yfed	**Fferyllfeydd** • Gall fferyllfeydd cymunedol, gan gynnwys fferyllfeydd ar-lein, barhau i werthu gwellt yfed neu becynnau o wellt yfed i ddefnyddwyr sy'n dweud bod eu hangen arnynt am resymau iechyd neu anabledd. **Busnesau** • Gellir eu darparu mewn cysylltiad â darparu gofal i rywun arall. Er enghraifft, gall rhywun sy'n darparu gofal iechyd, gofal meddygol neu ofal cymdeithasol ddarparu un os ydyw'n credu'n rhesymol fod angen un am resymau iechyd neu anabledd. • Gellir eu gwerthu neu eu darparu am ddim gyda bwyd neu ddiod i berson sy'n dweud bod angen y gwelltyn arno am resymau iechyd neu anabledd, i fwyta neu yfed y bwyd neu'r ddiod. • Gwellt a ddefnyddir ar gyfer gofal meddygol neu driniaeth.
Cwpanau	Cwpan sydd heb ei gwneud o bolystyren ymestynedig neu bolystyren sbwng allwthiedig.
Cynwysyddion bwyd tecawê	Cynhwysydd bwyd tecawê sydd heb ei wneud o bolystyren ymestynedig neu bolystyren sbwng allwthiedig.

Nodwch: Os oes angen gwelltyn arnoch, NI fydd angen i chi ddarparu prawf o'r angen i gael gwelltyn plastig untro.

Pam rydym wedi ychwanegu esemptiadau?

Gwellt yfed

Rydym yn cydnabod y bydd angen i rai pobl gael defnyddio **gwellt plastig untro** i'w helpu i fwyta neu yfed yn annibynnol. Er mwyn sicrhau y gall hyn ddigwydd, gall busnesau a sefydliadau (*gan gynnwys fferyllfeydd*) barhau i gyflenwi gwellt yfed i'r rhai sydd eu hangen. Drwy wneud hyn, rydym yn sicrhau hefyd fod busnesau a sefydliadau'n cyflawni eu rhwymedigaethau cyfreithiol i ddarparu addasiadau rhesymol o dan y gofynion a nodir yn Neddf Cydraddoldeb 2010.

Dylid nodi bod stocio a chyflenwi gwelltyn plastig untro yn fater i fusnes neu sefydliad unigol.

Cwpanau a chynwysyddion bwyd tecawê

Mae'r esemptiadau hyn yn golygu **NAD** yw cwpan neu gynhwysydd bwyd tecawê sydd wedi'i wneud o ddeunydd gwahanol i bolystyren ymestynedig neu bolystyren sbwng allwthiedig wedi'i gynnwys yn y gwaharddiad. Nid yw mathau eraill o gwpanau tecawê a chynwysyddion bwyd wedi'u cynnwys yn y gwaharddiad, hyd yn oed os ydynt wedi'u gwneud o ddeunyddiau plastig eraill.

Beth yw'r opsiynau amgen i blastig untro?

Credwn fod y gwaharddiadau'n rhoi cyfle i bobl feddwl yn wahanol am y ffordd y maen nhw'n ceisio byw eu bywydau o ddydd i ddydd. Yn hytrach na phrynu a chyflenwi cynnyrch untro i gwsmeriaid, gallai busnesau a sefydliadau gyflenwi cynnyrch y gellir ei ailddefnyddio er mwyn lleihau gwastraff. Lle nad yw hyn yn bosibl gallai busnesau a sefydliadau gyflenwi cynnyrch untro nad ydynt yn blastig.

Gallai dewis cynhyrchion y gellir eu hailddefnyddio helpu i arbed arian, yn ogystal â bod o fudd i'r amgylchedd. Mae astudiaethau'n dangos, ar gyfer y cynhyrchion sy'n cael eu gwahardd, bod cynhyrchion y gellir eu hailddefnyddio yn well i'r amgylchedd o'u cymharu ag opsiynau amgen untro di-blastig.

Rydym wedi dyfeisio system goleuadau traffig i ddangos pa fathau o gynhyrchion sy'n well i'r amgylchedd.

Cynnyrch Plastig Untro (Wedi'u gwahardd)	**Cynnyrch Untro Di-blastig** (Yn well i'r amgylchedd)	**Cynnyrch y gellir ei Ailddefnyddio** (Y gorau i'r amgylchedd)
Platiau Plastig	Papur/Bagasse (cansen siwgr)	Ceramig/Pren/Plastig Caled y Gellir ei Ailddefnyddio
Cytleri Plastig	Pren	Metel/Plastig Caled y Gellir ei Ailddefnyddio
Troyddion Diodydd Plastig	Pren/Papur	Metel/Plastig Caled y Gellir ei Ailddefnyddio
Gwellt Yfed Plastig	Papur	Metel/Plastig Caled y Gellir ei Ailddefnyddio
Ffyn Cotwm â choes blastig	Papur	Plastig y Gellir ei Ailddefnyddio (Silicon)
Ffyn Plastig ar gyfer Balŵns	Papur/Pren	AMHERTHNASOL
Cwpanau wedi'u gwneud o bolystyren	Papur/Bagasse	Gwydr/Plastig Caled y Gellir ei Ailddefnyddio/Ceramig
Cynwysyddion bwyd tecawê wedi'u gwneud o bolystyren	Cardbord/Bagasse	Metel/Plastig y Gellir ei Ailddefnyddio

(Ceir rhestr o'r deunyddiau hyn yn Atodiad B)

Pa fath o gynhyrchion a ddylwn i eu defnyddio?

Pan nad oes modd newid i opsiynau amgen y gellir eu hailddefnyddio, rydym yn annog y defnydd o gynhyrchion untro wedi'u gwneud o ddeunyddiau sy'n bioddiraddio'n hawdd, fel papur, pren a chardbord. Mae hyn yn seiliedig ar dystiolaeth o astudiaethau Dadansoddi Cylchred Oes, sy'n argymell yr opsiynau amgen gorau ar gyfer diogelu'r amgylchedd.

Mae Dadansoddi Cylchred Oes yn ein galluogi i gymharu effaith amgylcheddol cynhyrchion a wneir o wahanol fathau o ddeunyddiau. Rydym wedi defnyddio **adroddiad y Comisiwn Ewropeaidd ar Life Cycle Inventories of Single Use Plastic Products and their Alternatives** a'r adolygiadau mwy diweddar o **Ddadansoddi Cylchred Oes gan y Cenhedloedd Unedig** i gefnogi ein hargymhellion ar gyfer cynhyrchion amgen sy'n well i'n hamgylchedd.

Cefnogaeth i fusnesau

Busnes Cymru yw gwasanaeth cymorth busnes dwyieithog Llywodraeth Cymru. Mae'n darparu cyngor, gwybodaeth a gwasanaeth cyfeirio cyffredinol ac amrywiol i fusnesau er mwyn annog pobl i fynd ati mewn ffordd gynaliadwy i greu, tyfu a datblygu microfusnesau a busnesau bach a chanolig.

Mae Busnes Cymru hefyd yn darparu meysydd arbenigol o gyngor a chymorth ar bynciau fel effeithlonrwydd adnoddau.

Mae'n bwysicach nag erioed defnyddio adnoddau'n effeithiol, o ran lleihau gorbenion, ac i wthio Cymru ymlaen tuag at economi gynaliadwy carbon isel, gwastraff isel.

Mae Cynghorwyr Effeithlonrwydd Adnoddau Busnes Cymru ar gael i gefnogi busnesau i fabwysiadu neu wella strategaethau amgylcheddol. Maen nhw'n cydweithio â busnesau i greu busnes cydnerth sy'n effeithlon o ran adnoddau drwy ddarparu amrywiaeth o gyngor, a chymorth un-i-un. Maen nhw'n darparu mynediad hefyd i weithdai ar faterion fel defnyddio llai o ddeunyddiau crai er mwyn helpu i leihau'r risg o brinder deunyddiau, ysgogi arloesedd a chydnerthedd, a helpu busnesau i gyrraedd marchnadoedd newydd.

Maen nhw hefyd yn gwneud y canlynol:

- helpu busnesau i leihau gorbenion a chynyddu proffidioldeb;
- helpu busnesau i gydymffurfio â deddfwriaeth iechyd, diogelwch ac amgylcheddol;
- gwella delwedd y busnes gyda chwsmeriaid, cyflogeion a'r gymuned leol; a
- gwella'r gweithle a'r amgylchedd lleol.

I gael rhagor o gymorth neu gyngor busnes, gallwch gysylltu â:

Ffôn: 03000 603 000

E-bost: Businesssupport@llyw.cymru

Neu ewch i Wefan Busnes Cymru
Cysylltu â ni | Busnes Cymru (llyw.cymru)

Oriau agor Llinell Gymorth Busnes Cymru ar gyfer galwadau yw 10am – 4pm, o ddydd Llun i ddydd Gwener ac eithrio ar wyliau cyhoeddus.

Atodiad A: Diffiniadau

Er mwyn helpu i ddeall beth mae'r gwaharddiadau'n ei olygu a pha gynhyrchion sydd wedi'u cynnwys, rydym wedi rhoi trosolwg o rannau allweddol y Ddeddf isod.

Beth rydym yn ei olygu wrth ddweud cynnyrch plastig?

Mae hwn yn gynnyrch sydd wedi'i wneud yn gyfan gwbl neu'n rhannol o blastig, gan gynnwys cynhyrchion sydd â leinin neu orchudd plastig. Er enghraifft, mae plât papur gyda gorchudd plastig wedi'i wahardd.

Beth rydym yn ei olygu wrth ddweud plastig?

Mae plastig yn golygu deunydd sy'n cynnwys polymer, ac eithrio gludydd, paent neu inc, ac mae'n cynnwys deunydd ac ynddo bolymer sydd â sylweddau eraill wedi'u hychwanegu ato.

Gall polymer fod yn brif elfen strwythurol cynnyrch. Nid yw'n cynnwys polymer naturiol sydd heb ei addasu'n gemegol.

Mae hyn yn golygu bod cynhyrchion plastig **wedi'i wneud o danwydd ffosil**, a phlastig sydd wedi'i wneud o **bolymerau naturiol** sy'n disodli'n uniongyrchol unrhyw gynnyrch cyfatebol wedi'i wneud o danwydd ffosil, gan fod yr un strwythur cemegol a phriodweddau ganddynt, wedi'u cynnwys yn y gwaharddiad. **Gall** hyn gynnwys **plastig bioddiraddadwy** a phlastig **y gellir ei gompostio**.

Sylwch y bydd angen i chi ofyn am ragor o gyngor oddi wrth eich cyflenwr er mwyn penderfynu a yw'r math o blastig a ddefnyddir yn y cynnyrch sydd wedi'i gynnwys yn ein deddfwriaeth yn cael ei wahardd.

Beth rydym yn ei olygu wrth ddweud untro?

Mae hyn yn golygu unrhyw gynnyrch sydd heb ei ddylunio na'i weithgynhyrchu i'w ddefnyddio fwy nag unwaith cyn cael ei waredu.

Beth rydym yn ei olygu wrth ddweud cyflenwi?

Mae person yn cyflawni trosedd os yw'n gwerthu neu'n darparu am ddim unrhyw gynnyrch sydd wedi'i wahardd i ddefnyddwyr yng Nghymru. Mae hyn yn cynnwys ar safle yng Nghymru (er enghraifft siop) neu drwy drefnu i'w ddanfon i ddefnyddiwr yng Nghymru (er enghraifft ar-lein).

Diffiniad o gynhyrchion sydd i'w gwahardd yn ystod Cam 1

Mae'r rhain yn gynhyrchion a fydd yn cael eu gwahardd o 30 Hydref 2023.

Beth rydym yn ei olygu wrth ddweud plât plastig untro?

Mae hwn yn llestr gwastad sydd wedi'i gynllunio i ddal bwyd i'w fwyta ond **NID** ar gyfer ei weini.

Beth rydym yn ei olygu wrth ddweud cytleri plastig untro?

Mae cytleri yn golygu fforc, cyllell, llwy, gweill bwyta neu fath arall o offer (er enghraifft "spork") sydd wedi'i ddylunio i'w ddefnyddio i fwyta neu weini bwyd.

NID yw llwyau sy'n dod gyda meddyginiaethau wedi'u cynnwys yn y gwaharddiad.

Beth rydym yn ei olygu wrth ddweud tröydd diod plastig untro?

Mae hon yn ffon sydd wedi'i dylunio i'w defnyddio i droi diod poeth neu oer neu fwyd hylifol.
Mae troyddion diodydd sydd wedi'u gwneud o ddeunydd sydd wedi'i orchuddio, ei leinio neu ei lamineiddio â phlastig wedi'u cynnwys hefyd.

Beth rydym yn ei olygu wrth ddweud gwelltyn plastig untro?

Gwelltyn a ddyluniwyd i'w ddefnyddio i fwyta bwyd hylifol neu i yfed diod, gan gynnwys gwellt sydd ynghlwm wrth gartonau. Mae gwellt wedi'u gwneud o ddeunydd sydd wedi'i orchuddio, ei leinio, neu ei lamineiddio â phlastig hefyd wedi'u cynnwys. Mae yna esemptiadau (gweler isod).

Esemptiad:

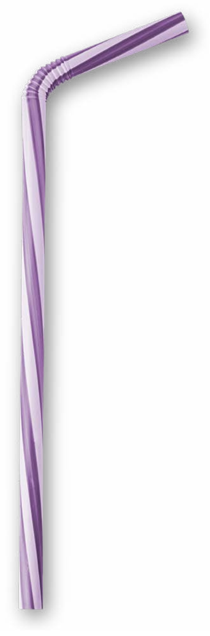

- Gall fferyllfeydd manwerthu barhau i werthu gwellt neu becynnau o wellt i ddefnyddwyr sy'n dweud bod eu hangen arnynt am resymau iechyd neu anabledd.
- Gellir eu darparu mewn cysylltiad â darparu gofal i rywun arall. Er enghraifft, gall rhywun sy'n darparu gofal iechyd, gofal meddygol neu ofal cymdeithasol ddarparu un os ydyw'n credu yn rhesymol fod angen un am resymau iechyd neu anabledd.
- Gellir eu gwerthu neu eu darparu am ddim gyda bwyd neu ddiod i berson sy'n dweud bod arno angen gwelltyn am resymau iechyd neu anabledd, i fwyta neu yfed y bwyd neu'r ddiod.
- Gwellt a ddefnyddir ar gyfer gofal meddygol neu driniaeth.

NI fydd angen i chi ddarparu prawf o'r angen i ddefnyddio gwelltyn plastig untro.

Beth rydym yn ei olygu wrth ddweud ffyn cotwm â choes blastig?

Mae ffon gotwm yn ffon fach, denau gyda gwlân cotwm ynghlwm wrth un pen neu'r ddau ben, ac maen nhw wedi'u dylunio i'w defnyddio ar gyfer deunyddiau cosmetig neu hylendid personol neu anifeiliaid.

NID yw swabiau fforensig a meddygol wedi'u cynnwys yn y gwaharddiad.

Beth rydym yn ei olygu wrth ddweud ffyn plastig ar gyfer balŵns?

Mae hon yn ffon, gan gynnwys unrhyw fecanweithiau sydd ynghlwm wrthi, sydd wedi'i dylunio i gael ei chysylltu â balŵn fel y gellir ei gario neu ei gynnal.

Beth rydym yn ei olygu wrth ddweud polystyren ymestynedig neu bolystyren sbwng allwthiedig?

Polystyren lle mae'r deunydd polymerig yn cael ei ehangu ar unrhyw adeg yn ystod ei weithgynhyrchu drwy unrhyw fodd (fel gwres o stêm ac ehangu wrth oeri) gan ddefnyddio unrhyw gyfrwng chwythu (fel bwtan, pentan a phropan).

Cwpanau polystyren ymestynedig neu bolystyren sbwng allwthiedig

Cwpan sydd wedi'i wneud o bolystyren ymestynedig neu bolystyren sbwng allwthiedig. Mae cwpan yn rhywbeth sydd wedi'i ddylunio i'w ddefnyddio i ddal bwyd hylifol neu ddiod i'w fwyta/yfed. Er enghraifft, fe'i defnyddir yn aml ar gyfer bwyd a diodydd poeth, tecawê gan eu bod yn helpu i'w cadw'n gynnes. Fe'u defnyddir weithiau mewn siopau bwyd tecawê ar gyfer gweini ffa pob, pys neu saws cyri.

Cynwysyddion bwyd tecawê polystyren ymestynedig neu bolystyren sbwng allwthiedig

Mae cynhwysydd bwyd tecawê yn golygu llestr ac eithrio plât (er enghraifft powlen, blwch, côn, pot dogn neu gynwysyddion tebyg i siâp cragen fylchog), sydd wedi'i ddylunio neu ei weithgynhyrchu i'w ddefnyddio i fynd â bwyd o'r man lle caiff ei ddarparu. Mae'r bwyd yn barod i'w fwyta heb unrhyw baratoi pellach, fel coginio, berwi neu gynhesu, ac fel arfer caiff ei fwyta ar unwaith.

Weithiau defnyddir y cynhyrchion hyn i weini bwydydd fel pysgod a sglodion, byrgyrs, cyw iâr wedi'i ffrïo a phrydau ochr fel ffa pob, pys slwtsh neu saws cyri.

Atodiad B: Disgrifiad o'r Deunyddiau

Bagasse: y deunydd ffibrog sych a ffurfir ar ôl malu cansen siwgr yn fân i echdynnu ei sudd. Mae hwn yn ddeunydd ecogyfeillgar sy'n fioddiraddadwy.

Bambŵ: deunydd planhigyn sy'n tyfu'n gyflym ac yn para'n dda.

Cardbord: fel papur ond yn fwy trwchus ac yn para'n well. Mae'n cael ei wneud o ddeunyddiau naturiol.

Gwydr: caled a thryloyw, wedi'i wneud o dywod a gwres, mae'n para'n dda a gellir ei ddefnyddio fel opsiwn arall yn lle plastig untro.

Metel: elfen gemegol, fel haearn neu aur, neu gymysgedd o elfennau o'r fath, fel dur, sydd ar y cyfan yn galed ac yn gryf, ac y gall trydan a gwres deithio drwyddo. Gellir ailddefnyddio ac ailgylchu eitemau sydd wedi'u gwneud o fetel.

Papur: deunydd a weithgynhyrchir o fwydion coed.

Plastig caled y gellir ei ailddefnyddio: mae llawer o eitemau fel KeepCup wedi'u gwneud o blastig gyda'r bwriad o gael eu hailddefnyddio.

Pren: deunydd caled a ffibrog sy'n ffurfio prif sylwedd cangen neu foncyff coeden. Gellir ei brosesu a'i ddefnyddio ar gyfer platiau, cytleri a throyddion diodydd.

Atodiad C: Gwaredu cynhyrchion

Pan fydd y gwaharddiad mewn grym, ni fydd busnesau na sefydliadau'n gallu cyflenwi'r cynnyrch sydd wedi'i wahardd mwyach a bydd angen iddynt ysgwyddo'r gost o waredu unrhyw stoc sydd heb ei ddefnyddio.

Er mwyn osgoi hyn, dylai busnesau roi'r gorau i brynu cynhyrchion plastig untro cyn i unrhyw waharddiad gael ei gyflwyno i osgoi cronni stoc.

Os oes stoc ar gael o hyd ar ôl i waharddiad ddechrau, byddem yn cynghori'r busnes neu'r sefydliad i gysylltu â'u cyngor lleol i weld pa gyfleusterau ailgylchu sydd ar gael i waredu'r stoc.

Yr Hierarchiaeth Wastraff

Mae llyfryn canllawiau statudol Llywodraeth Cymru, Arweiniad ynghylch Gweithredu'r Hierarchiaeth Gwastraff, yn rhestru opsiynau atal a rheoli gwastraff yn ôl yr hyn sydd orau i'r amgylchedd. Mae tudalen 13 o'r ddogfen hon yn rhoi gwybodaeth fanylach am beth i'w wneud gyda deunyddiau gwastraff penodol.

Rydym yn cydnabod bod rhai o'r cynhyrchion llai, fel cytleri, gwellt a throyddion yn anodd eu hailgylchu oherwydd eu maint a'u siâp. Dyma un o'r rhesymau pam eu bod wedi'u cynnwys yn y gwaharddiadau.

O ran y rhai eraill, fel y rhai sydd wedi'u gwneud o bolystyren, mae'r broses ailgylchu yn gymhleth, sy'n golygu nad oes modd ailgylchu pob polystyren. Gall busnesau a sefydliadau yn y DU drefnu cludwr trwyddedig i gasglu polystyren gwastraff a'i gludo i gyfleuster ailgylchu priodol lle bydd yn cael ei ddidoli, ei lanhau a'i ailgylchu os yw'n bosibl.

Cymorth i adnabod gwahanol fathau o blastig

Mae'n ofynnol i gynhyrchion plastig gael marc arnynt sy'n nodi'r math o blastig y maent wedi'u gwneud ohono. Gall hyn helpu hefyd gyda gwaredu ac ailgylchu'n gywir.

1 PETE	2 HDPE	3 PVC	4 LDPE	5 PP	6 PS	7 OTHER
Polyethylen Tereffthalad	Polyethylen Dwysedd Uchel	Polyfinil Clorid	Polyethylen Dwysedd isel	Polypropylen	Polystyren	Arall